
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא למשפט המוסלמי - 38140

תאריך עדכון אחרון 09-10-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי האסלאם והמזרח התיכון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' רון שחם

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ron.shaham@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ג' 13-12

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

חלקו הראשון של הקורס יעסוק בהתגבשות המשפט המוסלמי כמשפט הלכתי בימי הביניים. חלקו השני יעסוק בהתפתחויות שחלו במשפט המוסלמי בתקופה המודרנית, ובעיקר באינטראקציה שלו עם משפט המדינה.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא להכיר לתלמידים את ההתפתחות ההיסטורית של המשפט המוסלמי, את עקרונותיו ואת הדילמות הניצבות בפניו בתקופה המודרנית.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לתאר את ההיסטוריה של המשפט המוסלמי
לזכור את דפוסי פעולתו של המשפט המוסלמי
לדון באתגרי המשפט המוסלמי בתקופה המודרנית
לפרש מקורות ראשוניים (מתורגמים לעברית ולאנגלית) על המשפט המוסלמי
להסביר סוגיות הקשורות למשפט המוסלמי באופן אינטגרטיבי

דרישות נוכחות (%) :

85

שיטת ההוראה בקורס: שיעור ותרגיל

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מקורות המשפט המוסלמי
2. החומר המשפטי בקוראן ודרכי פרשנותו
3. תיווך הטקסט האלוהי באמצעות סוכנים אנושיים: צמיחת קבוצת מלומדי הדת (עלמאא) והתגבשות התיאוריה המשפטית (אצא-אל-פקה)
4. אסכולות ההלכה, המופתים והספרות המשפטית
5. אגא; תהאד מול תקליד
6. בית הדין ותפקיד השופט (קאדי)
7. יחסי ההלכה והמדינה
8. המשפט ובתי הדין באימפריה העות'מאנית; מאנית
9. אמצע המאה ה-19: דו-קיום בין משפט מסורתי למשפט מודרני
10. שלהי המאה ה-19: המעבר לחקיקת מדינה (קודיפיקציה) והשלכותיו
11. גישות פרשניות חדשות כלפי הקוראן והסונה
12. תנועת המודרניזם המשפטי
13. הרפורמות בדיני המשפחה

14. ערב הסעודית- שימור מדינת ההלכה הקלאסית?
15. החייאת ההלכה המוסלמית בדרך הקודיפיקציה: המקרה האיראני
16. הלחצים ליישום ההלכה המוסלמית במצרים: ההיבטים החוקתי, החקיקתי והשיפוטי
17. המשפט המוסלמי במדינת ישראל
18. "הלכה למיעוטים (פקה אל-אקליאת): המשפט המוסלמי באירופה ובצפון אמריקה
19. מוסד ההקדש (וקף)
20. התמורות במוסד הווקף בתקופה המודרנית
21. דיון מסכם: מחשבות על עתיד המשפט המוסלמי

חומר חובה לקריאה:

- Joseph Schacht, *Introduction to Islamic Law* (Oxford: Clarendon Press, 1964), pp. 6-9
- Wael Hallaq, *The Origins and Evolution of Islamic Law* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005), 8-19
- N.J. Coulson, *A History of Islamic Law* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 1964), 9-20
- נחמיה לבציון, דפנה אפרת ודניאלה טלמון-הלר, האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת (תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1998), כרך ב; יחידה 4 [התפתחות המשפט האסלאמי], ע"ע 16-13 לבציון, אפרת וטלמון-הלר, ע"ע 21 - 31, 35-38.
- לבציון, אפרת וטלמון-הלר, ע"ע 32-42.
- Schacht, pp. 69-75.
- ואאל ב. חלאק, "האם נסגרו שערי האג'א?"; מאעה כרך ח (תשס"ב), ע"ע 168-118 [502175 שמונים אלקטרוניים]
- Knut Vikor, *Between God and the Sultan. A History of Islamic Law* (London: Hurst, 2005), pp. 168-184 [BP 144 V 54 2005; 553672].
- לבציון, אפרת וטלמון-הלר, ע"ע 16-19, 45-53.
- Vikor, 206-221.
- Nathan Brown, *The Rule of Law in the Arab World* (Cambridge: Cambridge University Press, 1997), pp. 23-40 [JQ 3876 B76; 1027998; 1copy RR].
- Wael B. Hallaq, *Shari'a: Theory, Practice, Transformations* (Cambridge: Cambridge University Press, 2009), 401-20 [BP 144 H344 S5 2009; 1472865].
- Wael B. Hallaq, *Shari'a: Theory, Practice, Transformations* (Cambridge: Cambridge University Press, 2009), 527-30 [BP 144 H344 S5 2009; 1472865]
- Daniel Brown, *Rethinking Tradition in Modern Islamic Thought* (Cambridge: Cambridge University Press, 1996), 32-37 [BP 136.4 B76; 416506]
- אהרן ליש, "תרומת המודרניסטים לחילון המשפט המוסלמי", המזרח החדש, כרך כ"ו (תשל"ז/1976), ע"ע 1 - 14 [5 X].
- John L. Esposito (with Natana J. DeLong-Bas, *Women in Muslim Family Law*, 2nd Edition (Syracuse: Syracuse University Press, 2001), 12-46 [BP 158.1 E8 2001; 553374]
- רון שחם, המשפחה המוסלמית במצרים 1900-1955: המשכיות ותמורה: מחקר המבוסס על הסג'א (רשומות) של בתי הדין השרעיים. עבודת ד"ר, האוניברסיטה העברית בירושלים (ספטמבר 1991), ע"ע 1-7, 53-54, 61-63, 82-86, 122-125, 140-145, 171-176, 192-193, 217-220 [BP 158.1 S52 [340090]

מוחמד אל-עטאונה, "שריעה ופוליטיקה בערב הסעודית: סיאסה שרעיה כמכניזם לייצוב השלטון והחברה", ג'אס;מאעה כרך ח (תשס"ב), ע"ע 54-83.

Sami Zubaida, *Law and Power in the Islamic World* (London & New York: I.B. Tauris, 2003), 182-219

ישראל אלטמן, "מעמד השריעה ותחיקה אסלאמית במצרים בתקופת סאדאת", סקירות, מכון שילוח לחקר המזה"ת ואפריקה, אונ'א; ת"א (תל אביב, 1980).

אהרן ליש, "השיפוט הדתי של המוסלמים בישראל", המזרח החדש י"ג (תשכ"ג), ע"ע 19-39 [X 5].

Shammai Fishman, "Fiqh al-Aqalliyyat: A Legal Theory for Muslim Minorities," Hudson Institute, Center on Islam, Democracy, and the Future of the Muslim World, Research Monographs on the Muslim World, Series no. 1, Paper no. 2, pp. 1-18 [BP 174 F58 F5 2006; 1390776; also RR]

יצחק רייטר, הווקף בירושלים 1948-1990 (ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל, 1991), 5-14 [RR BP 158 W3 R433; 334154]. 3 1 RR

"Wakf (section 5. In the Modern Middle East and North Africa)," EI2

אהרן ליש, הווקף המוסלמי בישראל, "המזרח החדש ט"ו (תשכ"ה/1965), 56-38 [X5]

Wael Hallaq, "Can the shari'a be restored?" in *Islamic Law and the Challenge of Modernity*, eds. Yvonne Y. Haddad & Barbara F. Stowasser (Walnut Creek Ca.: Altamira Press, 2004), pp. 21-53

Noah Feldman, "Why Shariah?" *New York Times Magazine* (16 March, 2008), in: http://www.nytimes.com/2008/03/16/magazine/16Shariah.html?_r=&1&scp=&2&sq=&noah+Feldman&st=&nyt&oref=&slogin

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 80 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 20 %
 הגשת עבודה 0 %
 הגשת תרגילים 0 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: